

Suunta tulevaisuuden osaamiselle ja innovaatiotoiminnalle

ESIPUHE

Rakennetaan Suomen malli uudestaan – ja tehdään siitä vieläkin parempi!

Suomen innovaatiojärjestelmä oli 2000-luvun alussa maailmanlaajuisen benchmark. Menestysreseptinä oli yritysten, tutkimusorganisaatioiden ja julkisten innovaatio-organisaatioiden yhteistyö. Tulosta syntyi. Suomi nousi 90-luvun lamasta Nokia-vetoisen kasvun vetämänä ja hyödyt heijastuivat laajasti kansantalouteen.

Tilanne muuttui radikaalisti 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla.

Nokian romahdus vaikutti koko ICT-toimialaan. Metsäteollisuuden rakennemuutos, finanssikriisi ja Venäjän kaupan vaikeudet työnsivät maamme 2010-luvulla pitkään taantumaan. Samaan aikaan niin yritysten kuin julkisen vallan panostukset laskivat: Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopankokset tippuivat huippuvuosien 3,8 prosentista 2,6 prosenttiin BKT:sta.

Suomessa on nyt havahduttu tilanteeseen. Näin ei voi jatkua.

Globaali kilpailu teknologiassa ja osaamisessa on entistä ankarampaa. Jotta maamme voi tulevaisuudessa pärjätä, on löydettävä keinot uudelleenrakentaa maailmanluokan innovaatioympäristö. Sen vaatimiin rahallisiin lisäpanostuksiin on sitouduttava pitkäjänteisesti ja uskottavasti. Suomen malli pitää synnyttää uudelleen ja virittää se tämän päivän vaatimuksiin.

Vain siten pystymme vastaamaan edessä oleviin vaativiin tehtäviin - eteneään digitalisaation ja tekoälyn etulinjassa, selättämään väestön ikääntymisen tuomat haasteet, nostamaan työllisyys kestäväälle tasolle sekä parantamaan tuottavuutta niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla.

Koulutus ja osaaminen ovat avainasemassa. Suomesta on tehtävä osaamisen ja yhteistyön kärkimaa maailmassa. Lisäksi tarvitaan kokeiluja ja uusia avauksia. Julkinen sektori voi hankinnoillaan kannustaa uusiin innovaatioihin ja tarjota erityisesti pk-yrityksille referenssipaikkoja. Panostukset digitalisaatioon, robotiikkaan, tekoälyn ja esineiden internetiin ovat välttämättömyys.

Kaikki tämä tulee tehdä vahvistaen asemia niin EU:ssa kuin muissa kansainvälisissä verkostoissa. Suomella on jo nyt maailmanluokan kärkiosaamista useilla aloilla. Kärki on kuitenkin liian kapea. Huippuosaamisen vahvistamiseksi Suomen on houkuteltava niin kansainvälisiä TKI-investointeja kuin ulkomaisia tieteentekijöitä, huippuosaajia ja muita talenteja.

Suomi on kevään 2019 eduskuntavaaleissa isojen valintojen äärellä. On aika suunnata kohti uutta innovaatiomenestystä ja tehdä pitkäjänteiset panostukset tutkimukseen, kehitykseen ja osaamiseen.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Jyri Häkämies

Sisällysluettelo

Esipuhe..... 3

1 Tarvitaan yritysveltoinen
innovaatiojärjestelmä..... 4

2 Tarvitaan osaavia ihmisiä ... 8

3 Tarvitaan toimintaympäristön
ennakointia..... 12

1

Tarvitaan yritysvetoinen innovaatiojärjestelmä

Toimiva suomalainen innovaatioyhteistyön malli on luotava uudelleen. Suomen kustannustaso ja talouden rakenne sekä suhde meitä ympäröivään maailmaan edellyttää, että meillä on jatkossakin osaamiseen perustuvia yrityksiä. Yritysten vire kehittämiseen sekä innovaatiotoimintaan on positiivinen ja tätä kannattaa kiihdyttää.

Pääministerin vetämä tutkimus- ja innovaationeuvosto (TIN) teki 2017 Suomelle vision, joka palauttaisi Suomen innovaatiotoiminnassa kärkimaiden joukkoon.

Vision mukaan ”innovaatiokumppanuudet vauhdittavat kasvuekosysteemien kehittymistä ja talouden uudistumista” ja toiminnan aktivoituminen näkyy mm. siten, että ”vuonna 2030 Suomen TKI-investointien suuruus suhteessa bruttokansantuotteeseen on 4%.”

Vision tulevaisuuskuva on kunnianhimoinen. Tavoitellut TKI-panokset BKT:sta ovat korkeampia kuin mihin Suomessa on koskaan yletty. Se on myös kansainvälisesti huipputason tavoite. Korkeita panoksia löytyy suppeilta maantieteellisiltä alueilta (esim. Saksan Braunschweig ja Belgian Brabant Vallonia). Valtioista vain Etelä-Korea ja Israel ovat saavuttaneet 4 % tavoitteen.

Huippuvuosi Suomen TKI-investoinneissa oli vuonna 2008. Pudotus BKT:ssa nosti vuoden 2009 huipuksi. Tavoitteen saavuttaminen vuonna 2030 edellyttää 10–13 mrd. euron TKI-investointeja, joka olisi vuoden 2017 tilanteeseen nähden n. 5–7 mrd. euroa enemmän. Julkisella rahoituksella tätä investointia ei voi kokonaan tehdä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää elinkeinoelämältä uusia ja merkittäviä investointipäätöksiä. Tässä viisas julkinen panostus voi olla kokoansa vaikuttavampi kannuste.

KUVA 1

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BKT-osuus %	3,37	3,42	3,67	3,80	3,79	3,48	3,25	3,12	2,96	2,76	2,65	2,49
Investointien suuruus mrd. €	5,81	6,38	7,10	6,89	7,09	6,86	6,49	6,34	6,09	5,79	5,72	5,57

Lähde: Kansantalouden tilinpito

Innovaatiopolitiikan toimet ovat kohdistuneet viime aikoina erityisesti aloittaviin yrityksiin ja pk-yrityksiin. Nämä ovat tärkeitä toimia jatkossakin, mutta niissä on unohtunut yhteistyön tärkeys. Yhtenä seurauksena yhteistyön hiipumisesta on osaajapula, joka uhkaa rajoittaa jo kasvua. Kun tavoitellaan pitkäaikaisen osaamisen kasvattamista ja yhteistyötä, suuret yritykset ja tutkimusorganisaatiot ovat tärkeässä asemassa. Tavoiteltava vaikutus kansantalouteen syntyy, kun yhteistyön osapuolet ovat monipuolinen ja motivoitunut joukko. Yhteistyö toimii kanavana myös pk-yritysten kasvulle ja kansainvälistymiselle.

>>> EK:n ehdotukset:

Toimiva suomalainen innovaatioyhteistyön malli

- Innovaatorahoituksen tasokorotus heti hallituskauden alkuun, ensivaiheen avustusinvestoinnin on oltava vähintään 150 milj. euroa.
- Kehyksiin on laskettava nousuvaraa ja innovaatorahoitusta on lisättävä 50 milj. euroa/v (lisäys yhteensä vähintään 300 milj. euroa).
- Kasvu on suunnattava rahoittajien (pääpaino Business Finlandilla) kautta yritysten ja tutkijoiden kunnianhimoisiin hankkeisiin.
- Mukaan tarvitaan kaikki julkisen koulutuksen asteet sekä yritysten tarpeista lähtevä täsmäkoulutus (kasvupalvelukoulutus).

Ehdotusten toteutuminen edellyttää toimia useissa ministeriöissä (mm. VM, TEM, OKM)

PALAUTETAAN SUOMEEN MAAILMANLUOKAN TKI-YHTEISTYÖN MALLI

Erilaiset roolit osaamis- ja innovaatioverkostossa

YRITYKSET:

markkinatuntemus, kaupallistamisaosaaminen, tuotanto ja vienti

- Suuret yritykset – lisäävät Suomen globaalia kilpailukykyä
- PK-yritykset – tasoittavat Suomen hyvinvointia ja rakentavat EU:n sisämarkkinaa, siirtävät osaamista ja teknologiaa käytäntöön
- Start up-yritykset – tuovat kokonaan uutta dynamiikkaa, ovat digitalouden airuita

TUTKIMUS:

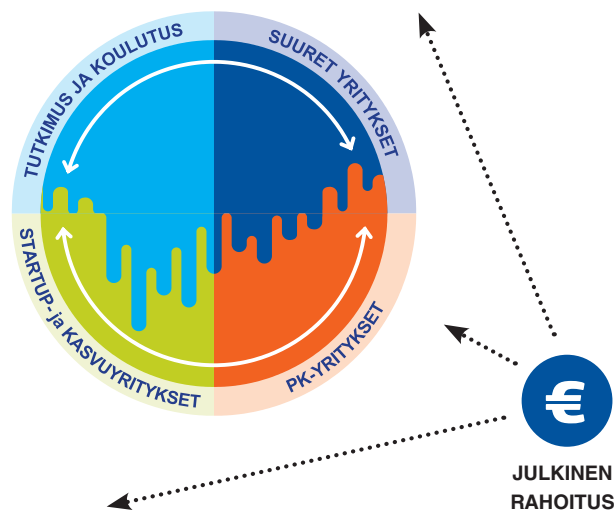
uuden tiedon tuottaminen ja ennakkoluuloton kokeileminen

KOULUTUS:

osaamispohjan varmistaminen ja uudistaminen

JULKINEN RAHOITUS:

sitoo erilaiset toimijat yhteistyöhön ja kohti yhteistä päämäärää

KUVA 2

Yhteistyö tarvitsee kannusteen julkisesta rahoituksesta. Hallitusohjelmassa tulee olla kirjaus suomalaisesta innovaatioyhteistyön mallista ja vaadittavasta rahoituksen kasvusta. Malli toimii myös alustatalouden aikana.

Julkisen innovaatiojärjestelmän johtaminen uudistettava

Kansainvälisesti vertaillen suomalainen julkinen innovaatiojärjestelmä on selkeä. Ongelmaksi on muodostunut kokonaisuuden johtaminen.

Kun Suomi 1990-luvulla haki menestyksen avaimia ja sai aikaan poikkeuksellisen talouden kasvun, taustalla oli vahva strateginen yhteistyö yritysten, tutkijoiden ja valtion välillä. Pääministerin neuvonantajana toimi Tiede- ja teknologia-neuvosto. Pääministerit olivat vahvasti sitoutuneita ja heitä tuki neuvoston rakenne sekä toiminta, joka tasapainotti tie- de- ja innovaatiopolitiikan välistä jännitettä.

Neuvoston rakenne ja painoarvo valtioneuvostossa on myöhemmin muuttunut merkittävästi. Elinkeinoelämän näkökulmasta neuvosto ei enää ole riittävän vahva toimija linjaamaan tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaa. Tarvitaan uudenlainen tapa johtaa ja koordinoida julkisia, tulevaisuuden kannalta tärkeitä osaamiseen ja kehittämiseen liittyviä toimia.

Tarvitaan uusi malli, jossa ministeriöiden välisen yhteistyön haasteet eivät muodostu pitkäaikaisten, yli vaalikausien ulottuvien uudistusten esteiksi. Osaamis-, tutkimus- ja innovaatiopolitiikan kohdalla puhutaan pitkäjänteisestä, keskeisestä kilpailukykytekijästä, jossa tänään tehty päätös johtaa tulokseen vasta useiden vuosien kuluttua. Seuraavan hallituksen täytyy toteuttaa osaamisen ja innovaatiotoiminnan julkisen johtamisen uudistus, eli käynnistää johtamispilotti.

>>> EK:n ehdotukset:

Julkisen innovaatiojärjestelmän johtaminen on uudistettava

- Käynnistettävä innovaatio- ja tutkimustoiminnan johtamispilotti (hallitus).
- Hallituksen nimettävä vaikutusvaltainen, laajaa luottamusta nauttiva innovaatio- ja tutkimusjohtaja pääministerin esikuntaan, joka raportoi pääministerille ja talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle.
- Valtioneuvoston kansliaan perustettava vähintään 10 asiantuntijan yksikkö, jonka tehtävänä on koordinoida innovaatio-, koulutus-, tiede-, tieto-, tutkimus- ja työvoimapolitiikkaa sekä varmistaa toimien vaikuttavuus.
- Johtajan vastuulla on käynnistää lisärahoituksella megatrenditasolta lähtevien ongelmien ratkaisuihin keskittyvät tutkimus- ja kehittämisohjelmat.
- Valtioneuvoston nimettävä johtajan tueksi asiantuntijaryhmiä, joissa elinkeinoelämä edustettuna.

Lisärahoitus suunnattava isoihin teemoihin

Pienessä taloudessa pitää tehdä valintoja: mihin osaamisen panostuksiin erityisesti uskotaan ja mistä kansantaloudelliset eri aikajänteiden hyödyt tulevat. Temaattisten ylätasojen valintojen avulla rakennetaan pitkäjänteisesti myös kansallista osaamispohjaa. Tarkkoja valintoja ei kuitenkaan pidä tehdä poliittisin perustein. Ei ole varaa myöhästyä ja menettää etulyöntiasemaa kansainvälisessä kilpailussa. Konkreettiset sisältövalinnat pitää jättää tutkimusorganisaatiolle ja yrityksille. Heillä on tieto missä kansainvälinen kärki on menossa. Julkisten rahoittajien tulee kriteereillään edellyttää sopivia yhteistyörakenteita sekä -prosesseja.

Tärkeitä sisältöjä, joille osaamispohjaa, tutkimusta ja innovointia kannattaa ohjelmallisesti suunnata julkisen rahoituksen tukemana löytyy megatrendeistä: ilmastonmuutos, kiertotalous, cleantech, kaupungistuminen, ikääntyminen ja digitalisaatio.

Katse on käännettävä myös kansainvälisten verkostojen ja julkisten kv-rahoituslähteiden hyödyntämiseen. Pitää olla strategisempi ja tavoitteellisempi. Suomalaisen tutkimuksen kilpailukykyinen kärki on liian kapea ja rahoituksen saaminen jää heikoksi. Tutkija- ja yhteistyöverkostojen kokoaminen isommiksi kilpailukykyisiksi konsortioiksi laajentaisi tutkimuksen kärkeä ja parantaisi mahdollisuuksia saada kansainvälistä rahoitusta. Business Finlandin ja Suomen Akatemian tulee tukea osaamisella ja rahoituksellaan suomalaisten menestystä kansainvälisissä ohjelmahauissa.

>>> EK:n ehdotukset:

Kehitettävä strateginen ja tavoitteellinen toimintamalli kansainvälisen rahoituksen kotiuttamiseksi (esim. Euroopan horisontti)

- Tutkimuskonsortiot tulostavasti, ulkomaisen rahoituksen kotiuttaminen oltava yksi jatkoraahoituksen ehto.
- Isompia kansainvälisempiä tutkimuskonsortioita syntyy, kun tutkimuspanoksia suunnataan enemmän yhteistyöhankkeille.

Kehitettävä tutkimusrahoituksen instrumentteja tarkoituksenmukaisiksi

- Selvitettävä kilpaillun ja budjet-tirahoituksen sopiva tasapaino sekä jätettävä vain selkeät vaikuttavuutta tukevat kilpaillut rahoitusmuodot jäljelle.

Nostettava innovatiivisten julkisten hankintojen osuus 10 %:iin kaikista julkisista hankinnoista

- Jatkettaava Innovatiiviset julkiset hankinnat -ohjelmaa.

.....

Ehdotusten toteutuminen edellyttää toimia useissa ministeriöissä (mm. VM, TEM, OKM) sekä niiden alla olevissa organisaatioissa kuten Suomen Akatemian ja Business Finlandin sekä korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa.

2

Tarvitaan osaavia ihmisiä

Digitalisaatio toimii muutosajurina kaikilla elinkeino- ja työelämän sektoreilla. Sen vaikutuksesta työtehtävät ja alojen liiketoimintalogiikat ovat muutoksessa. Tilanne on luonut uudenlaisen kansallisen osaamisen päivittämisen tarpeen, joka ulottuu myös jo työelämässä oleviin. Tarvitaan lisää huippuosaajia. Erilaiset yritykset tarvitsevat erilaista osaamisen huippua. Edessä on siirtymäkausi, jossa osaamiseen nojaavan Suomen on osuttava oikeaan.

Lähtökohdat onnistumiselle ovat kansainvälisesti arvioituna hyvät. Suomessa on osaava aikuisväestö, toimiva elinkeinoelämän ja koulutusjärjestelmän keskinäinen yhteistyö ja kattava julkinen koulutusjärjestelmä, jota täydentää markkinaehtoinen koulutustarjonta.

Koulutustarpeiden ennakointi on osoittautunut yhä vaikeammaksi. Ratkaisu löytyy vieläkin tiiviimmästä yritysten ja koulutuksen toimivasta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä kaikilla tasoilla. Koulutuksen on toimialana uudistuttava digitalisaation ja kasvavan kansainvälisen kilpailun paineen kasvaessa. Tämä paine auttaa hakemaan myös joustavuutta.

Uudelleen kouluttamisen haasteeseen vastattava

Korkeakoulutuksen tarjonnan pitää vastata myös uudelleen kouluttautumisen tarpeeseen. Nykyinen yhteishaku jäisi niiden opiskelijoiden käyttöön, jotka suorittavat ensimmäistä tutkintoaan. Sen rinnalle tulee luoda sopivaa tarjontaa niille, jotka jo ovat työelämässä esim. opintomoduleita tai tutkinnon osia työuran eri vaiheisiin.

Näin on mahdollista ratkaista työelämän osaamistarpeiden ohella myös yksi koulutusjärjestelmän nykyinen pulonkaula. Tällä hetkellä kaikki opiskelijat päätyvät samaan tutkintoputkeen, jolloin tutkinnon jo suorittaneet kiilaavat ensimmäistä opiskelupaikkaansa hakevien ohi. Yhteishaku ei ole tällä hetkellä ainoa reitti korkeakoulutukseen. Haasteena on kuitenkin nykyisten täydennyskoulutuskeskusten ja avoimien korkeakoulujen toimimattomuus. Tarjonta on liian vähäistä eikä sisältö aina vastaa lähivuosien nousevia elinkeinoelämän osaamistarpeita. Tutkintoon johtamattoman koulutuksen opiskelumahdollisuudet tulee organisoida tehokkaaksi ja selkeäksi tarjoamaksi, jossa korkeakoulujen kansallinen yhteistyö on tärkeää. Korkeakoulutuksen tulevaisuutta koskevat isot valinnat ovat käsillä. Korkeakoulutusta sekä sen rahoitusta ja ohjausta koskeva lainsäädäntö ja toimintatapa pitää uudistaa.

Ammatillinen koulutus on joustava. Reformi on tehty, nyt on käynnissä tärkeä toimeenpano, jonka pitää onnistua. Yritysten tarpeisiin on mahdollista hakea uudenlaisia ratkaisuja vain riittävän erikoistuneella osaamisella. Jatkossa tarvitaan ammatillisen koulutuksen sekä ammattikorkeakoulujen välille nykyistä tiiviimpää yhteistyötä.

Kun koulutuksen alkutaival on kunnossa, jatkuva osaamisen uudistaminen on mahdollista. Peruskoulun tulee antaa jokaiselle riittävät perusvalmiudet ponnistaa digitalisoivaan maailmaan. Peruskoulun perusta on luku-, lasku- ja kirjoitustaidoissa sekä jokaisen nuoren motivaation löytymisessä. Kohdennettua tukea tarvitaan oppimisvaikeuksissa oleville. Oppimisanalytiikan käyttöönotto auttaa tukitoimien kohdentamista sinne missä niitä eniten tarvitaan.

>>> EK:n toimenpide-ehdotukset

Koulutusjärjestelmän oltava joustavampi ja tuettava jatkuvaa oppimista

- Korkeakoulut jatkavat profiloitumista vahvuusalueilleen, jota OKM tukee rahoituksella ja ohjauksella.
- Korkeakoulujen rahoitus- ja ohjausjärjestelmän mahdollistettava joustavat toimintatavat (esim. tutkintokatot, moduulit, opintopisteet ja jatkuva oppiminen).
- Käynnistettävä korkeakoulujen uudistamisen varmistavat kehittämisohjelmat (mm. digitaalisen toimintaympäristön kehittäminen, korkeakoulut osana innovaatiotoimintaa).
- Ammatillisen koulutuksen reformi viettävä loppuun nopeasti tavoitteellisella johtamisella. Selvitettävä, miten uudistus on auttanut yritysten osaaajapulaan sekä purettava työsopimuslaista lainsäädäntöesteet oppisopimuksen käytön tieltä.
- Kehitettävä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menetelmiä.
- Tiivistettävä yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kesken.

.....

Ehdotusten toteutuminen edellyttää toimia useissa ministeriöissä (mm. VM, TEM, OKM) sekä niiden alaisissa korkeakouluissa, oppilaitoksissa, opetushallituksessa ja koulutuksen arviointikeskuksessa.

Koulutus tiiviimmin osaksi innovaatiotoimintaa

Tarvitaan uusi tapa tuoda koulutus tiiviimmäksi osaksi tutkimusta sekä elinkeinoelämän kanssa tapahtuvaa käytännön yhteistyötä ja innovaatiotoimintaa. Kampusalueilla, yhteisohjelmissa ja erilaisilla virtuaalisilla yhteistyöalustoilla kandi- tai viimeistään maisterivaiheen opiskelijat törmäävät toisaltaan korkeakoulujen omiin tutkijakoulutettaviin, mutta myös työelämästä tuleviin osaamistaan täydentäviin yritystoiminnan osajiin. Tämä on tarpeen, koska urauurtava huippuosaaminen syntyy tietotyössä yhä enemmän vuorovaikutuksessa erilaisten osaajien kesken. Lisäksi tahti, jolla uusia osaamistarpeita syntyy, on vain kiihtynyt. Osaamiseen nojaavana ja yhteistyökykyisenä maana meillä on tässä erityinen mahdollisuus.

OKM:n koulutuksen rinnalle tarvitaan yritysten tarpeista lähtevää täsmäkoulutusta.

>>> EK:n toimenpide-ehdotukset

Koulutus mukaan tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sekä houkuttelemaan ulkomaisia osaajia

- Korkeakoulujen koulutusta suunnitellaan osaksi innovaatiotoimintaa (OKM, korkeakoulut, yritykset).
- Koulutusjärjestelmä on vetovoimatekijä, joka tulee hyödyntää myös ulkomaisen työvoiman osaamisen päivittämisessä esim. tilauskoulutus (OKM, korkeakoulut).

Yritykset tarvitsevat omista osaamistarpeista lähtevää koulutusta tutkintokoulutuksen rinnalle

- Kasvupalvelukoulutuksen tulee tarjota ennakoivasti osaamista tulevaisuuden osaamistarpeisiin (maakunnat).

Ulkomaisten osaajien houkuttelu systemaattiseksi

Tarvitsemme jo demografiastamme johtuen osaamista ja osaajia myös ulkomailta. Paraskaan koulutusjärjestelmä ei pysty turvaamaan nopeasti riittävän monipuolista osaajajoukkoa Suomen kokoisesta kansasta. Yritysten osaamistarpeet ovat hyvin monipuolisia. Osa tarvitsee hyvin kapean kärjen huippuosaamista, jonka taitajia löytyy maailmasta ehkä vain kourallinen. Osalla tarve liittyä esimerkiksi digitalisaation mukanaan tuoman ohjelmointiosaamisen volyymin nopeaan kasvuun, osalla on enemmän tarve huippuhyvästä ammattiosaamisesta, jota ei ole löydettävissä Suomesta.

Suomessa on ollut voimassa ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverolaki eli ns. avainhenkilölaki vuodesta 1996 lukien. Laki on säädetty aina määräaikaiseksi ja sen voimassaoloa on jatkettu määräaikaisuuden päättyessä. Avainhenkilölain piiriin pääseminen on tarkoittanut sitä, että henkilön palkkatulosta peritään 35 %:n lähdevero normaalin progressiivisen tuloverotuksen asemasta. Ulkomaisille suunnattu avainhenkilölaki on välttämättömyys riittävän monipuolisen osaamisen ja asiantuntemuksen saamiseksi, koska ulkomailta tulevat työskentelevät useimmiten maassamme vain rajoitetun ajan.

Maailmalla käy kova kilpailu osaajista. Suomi voi menestyä tässä kisassa vain laadulla. Yksinkertaisinta on aloittaa koordinoimalla julkiset toimenpiteet yhdeksi tavoitteelliseksi kokonaisuudeksi. Talent Boost -ohjelma on askel oikeaan suuntaan.

>>> EK:n toimenpide-ehdotukset

- Talent Boost -ohjelmaa on jatkettava. Tavoitteeksi tulee asettaa, että ohjelman kautta rekrytoidaan 20 000–35 000 osaajaa elinkeinoelämän tehtäviin seuraavalla hallituskaudella. Ohjelmaan on rakennettava yhdessä elinkeinoelämän kanssa "Show Your Talent" -osio, jonka tarkoitus on tarjota ulkomaisille opiskelijoille projekti- ja harjoittelupaikkoja suomalaisista yrityksistä.
- Valmisteltava lakimuutos, jossa ulkomailta tulevan palkansaajan lähdevero säädetään pysyväksi osaksi tuloverojärjestelmää.
- Innovaatioyhteistyö valjastettava systemaattisesti houkuttelemaan ulkomaisia osaajia.

.....

Ehdotusten toteutuminen edellyttää määrätietoisia toimia useissa ministeriöissä (mm. TEM, OKM, UM, ja VM) sekä niiden alaisissa organisaatioissa ja myös yritysten sekä EK:n toiminnassa.

3

Tarvitaan toimintaympäristön ennakkointia

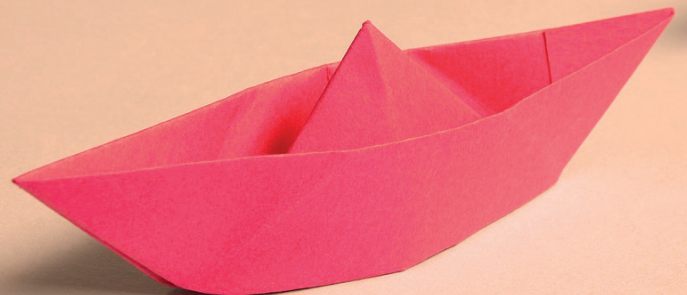
Yhä useampi suomalainen yritys toimii globaalilla kentällä. Kun yritys tekee päätöksiä strategisesti tärkeiden toimintojensa sijoittumisesta tässä ympäristössä, ennustettavuudella on suuri merkitys sille, mihin valinta kohdistuu. Eniten yritysten innovaatiotoimien sijoituspäätöksiin vaikutetaan pitämällä verotus kilpailukykyisenä sekä tekemällä uudistumista tukevia politiikkatoimia monipuolisesti ja johdonmukaisesti.

Hyvä ja ennustettava verotusympäristö keskeisin menestystekijä

Suomen nykyinen yhteisöverokannan taso on kansainvälisessä vertailussa kohtuullisen kilpailukykyinen. Yhteisöverokannan alentaminen on vaikuttanut myönteisesti investointeihin ja voittojen tulouttamiseen Suomeen. Uudistus on myös lisännyt verotuloja. Kansainvälisten esimerkkien mukaisesti myös Suomessa tulisi löytyä poliittista tahtoa ja sitoutumista verotuksen tiekartan kehittämiseksi yli vaalikausien. Näin turvataan yrityksille ennustettava ja kilpailukykyinen toimintaympäristö. Ennustettavuus on erityisen tärkeää Suomen kaltaisessa pienessä avotaloudessa, jonka elinkeinoelämän kasvu ja uudistuminen nojaavat voimakkaasti osaamiseen ja innovaatiotoimintaan.

>>> EK:n toimenpide-ehdotus:

- Hallituksen pidettävä kilpailukykyisestä verotusympäristöstä huolta. Se on tärkein edellytys, kun yritykset valitsevat tutkimus- ja kehittämistoimilleen sijaintikohdetta.

Suoran innovaatorahoituksen taso kilpailukykyiseksi

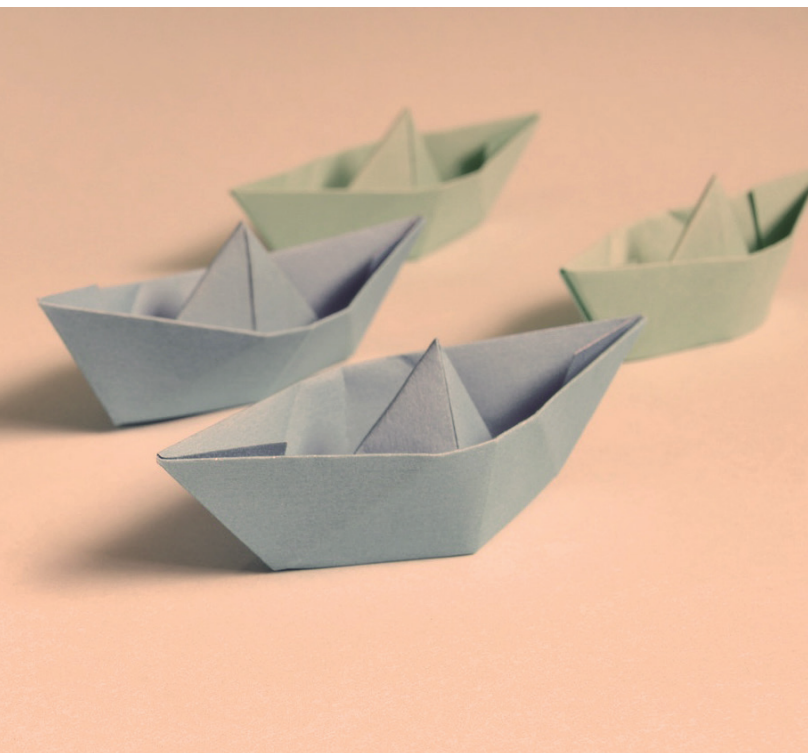
Maaailma on avoin globaalisti toimiville yrityksille. Yhä useampi suomalainen yritys on tämän valinnan äärellä. Suomen kannalta tehokkain keino rakentaa osaamista yritysten hyödynnettäväksi on ylläpitää kannusteita yhteistyölle. Silloin osaamista tuottavat ja toisaalta sen pohjalle liiketoimintaa rakentavat toimijat ovat kiinteässä yhteistyössä keskenään.

Innovaatioprosessissa tieteellinen tutkimus, kehitystoiminta, pilotointi ja liiketoimintakonseptien kehitys tapahtuvat vuorovaikutteisesti. Näin syntyy kumuloituvaa osaamista. Sitä tihkuu myös ympäristöön ja se on kansainvälisten investointien houkutin, osaavan yhteiskunnan tukijalka sekä pitkän aikavälin kilpailutekijä. Viimeaikaiset positiiviset investointipäätökset eri puolille Suomea ovat konkreettisia esimerkkejä aiemmasta onnistuneesta toiminnasta. Nämä eivät tule riittämään tulevaisuuteen, tarvitaan uusia vahvoja kansainvälisesti kilpailukykyisiä kasvuekosysteemejä.

Yhteistyö tarvitsee kannustimet ja sellaisena Suomessa toimii parhaiten avustusmuotoinen julkinen rahoitus. Muut rahoitusinstrumentit voivat tukea kehitystä, mutta eivät korvaa avustusten vaikutusta. Olemme menettäneet edelläkävijäasemamme. Muissa innovaatiomaissa (esim. Itävalta) kehityksen suunta on ollut toinen. Näissä maissa on otettu käyttöön Suomen entiset vahvuudet ja politiikkana on ollut varmistaa toimivat kannusteet. On nähty yhteistyön kasvava merkitys uusia liiketoimia kehitettäessä alustatalouden ja globaalien arvoverkkojen aikana. Suomella on seuraava hallituskausi aikaa korjata tilanne.

>>> EK:n toimenpide-ehdotukset:

- Yhteistyön lisääminen edellyttää nimenomaisesti avustusmuotoista rahoitusta. Sen on oltava kilpailukykyisellä ja vakaalla pohjalla (hallitus).
- Hallituskauden alun korjaavan panostuksen on oltava riittävän suuri, jotta yritykset voivat luottaa suunnan muutokseen. Pidempiaikainen panostus voi kasvaa portaittain.

Yhteistyöllä joustavaan toimintaympäristöön

Yrityksille ennustettava, houkutteleva, järkevästi säännelty ja riittävän joustava toimintaympäristö on elinehto. Kysyntälähtöiset kannusteet uudistumiselle (esim. innovatiiviset julkiset hankinnat) ovat tärkeitä, mutta nämä eivät ole yksinään riittäviä edellytyksiä tuottavuuskasvulle ja positiiviselle työllisyyskehitykselle. Arvonlisäystä kasvattava tuottavuuskasvu perustuu jatkuvasti uudistuvaan osaamiseen ja sen hyödyntämiseen. Siksi koulutuspolitiikan, tutkimuspolitiikan, innovaatiopolitiikan ja myös työllisyyspolitiikan sekä syntyvän tietopolitiikan täytyy toimia saumattomasti yhteen. Tarvitaan johtajuutta ja kykyä nähdä yli julkisen hallinnon rajojen pidemmälle tulevaisuuteen.

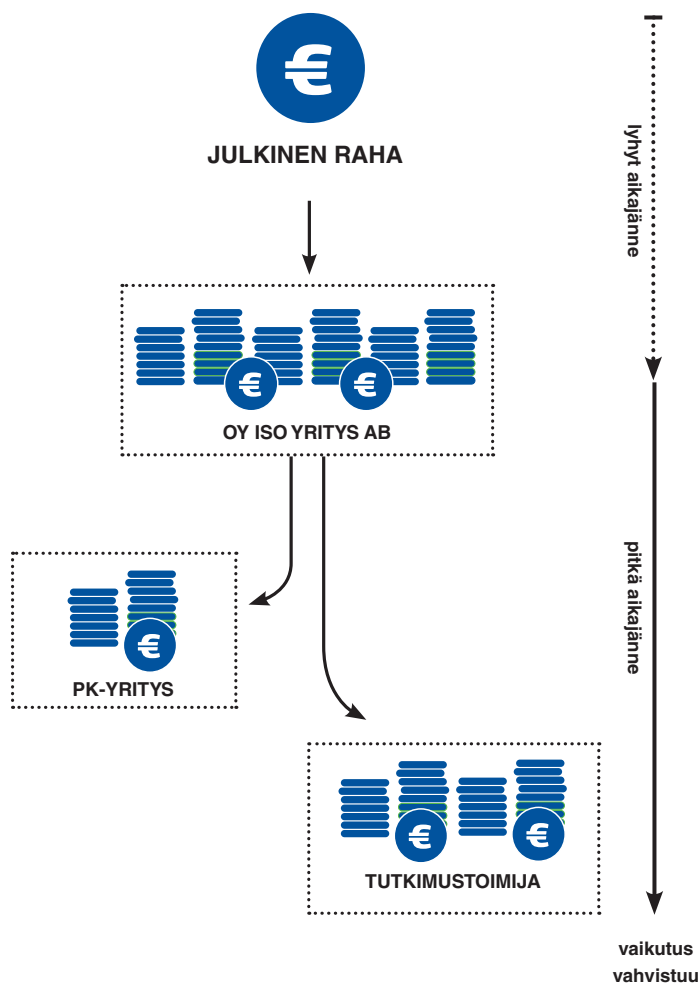
>>> EK:n toimenpide-ehdotukset:

- Varmistettava johtamispiilotin kautta, että tutkimus- ja innovaatio sekä koulutus- ja työvoimapolitiikan toimenpiteet tukevat toisiaan. Elinkeinoelämä on pidettävä mukana keskustelussa (TEM, OKM ja VM).
- Hallituksen varmistettava valtioneuvoston kansliaan riittävät resurssit osaamisen ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuuden arviointiin. Vahva yhteys pääministeriin ja talouspoliittiseen ministerivaliokuntaan varmistaa pitkäjänteisen sitoutumisen osamiseen ja innovaatiotoimintaan.

KUVA 3

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vaikutukset syntyvät pitkällä aikajänteellä ja ne näkyvät usein vahvempina välillisinä vaikutuksina muualla kuin rahoituksen saajaorganisaatiossa. Usein vaikutusten arviointi sortuu kuitenkin tarkastelemaan lyhyen aikajänteiden suoria vaikutuksia. Tämä vaikeuttaa rationaalista päätöksentekoa ja voi johtaa poukkoilevaan toimintaan. Vaikuttavuutta pitää maltaa arvioida sellaisilla mittareilla, jotka seuraavat erityisesti pitkän aikavälin vaikutuksia sekä yhteiskuntaan laajemmin syntyviä välillisiä vaikutuksia. Vaikuttavuusarviointiin ja sen menetelmien kehittämiseen tulisi panostaa.

TUTKIMUS- JA INNOVAATIOTOIMINTA

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10),
00131 Helsinki
ek@ek.fi
www.ek.fi
Twitter: @Elinkeinoelama

Lisätietoja:

Johtaja
Riikka Heikinheimo
puh. 046 922 9692
riikka.heikinheimo@ek.fi

Raportti internetissä: www.ek.fi

Taitto: Julkaisumonistamo Eteläranta Oy

EK 2018